

Ἐκδόσεις μεμονωμένων βιβλίων τοῦ ἰδίου ἔργου III). Τὰ Ὑπομνήματα εἰς τὸ προαναφερθὲν Ὀβιδίειον ἔργον καὶ IV) Τὸ Ῥωμαϊκὸν Ἡμερολόγιον, ἀφορῶν εἰς τὸ σύστημα τῆς διαιρέσεως τοῦ χρόνου ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. γ) Εἰς τὴν σ. XXIV περιλαμβάνονται τὰ Μονογράμματα τῶν κωδίκων. Οἱ κώδικες οὗτοι διαιροῦνται εἰς δύο κατηγορίας, α) εἰς τοὺς πρωτεύοντας κώδικας καὶ β) εἰς κώδικας δευτέρας τάξεως.

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς παρουσίας ἐκδόσεως διαλαμβάνονται τὰ ἀκόλουθα: α) Εἰς τὰς σσ. 1-164 περιλαμβάνεται τὸ ἐκδιδόμενον κείμενον μετὰ τοῦ οἰκείου Κρ. Ὑπομνήματος. β) Εἰς τὰς σσ. 165-173 ἀκολουθεῖ ἡ Προσθήκη εἰς τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα τῶν προηγουμένων σελίδων 1-164, εἰς τὰς ὁποίας ἐκτίθεται ἡ ἐκδοσις τοῦ ἑξαβίβλου Ἡμερολογίου. γ) Εἰς τὰς σσ. 174-185 ἀναγράφεται ὁ Πίναξ Ὀνομάτων. ε) Τέλος, εἰς τὰς σσ. 186-187 περιλαμβάνονται οἱ Πίνακες μετὰ δύο φωτοτυπίας χειρογράφων κωδίκων τοῦ κειμένου τοῦ ἔργου Fasti. [Oxoniensis Bodl. Auct. F. 4.25 fol. 31r (Fasti 2.623-646) μετὰ χειρογράφων παραβολῶν ἄλλων κωδίκων ὑπὸ τοῦ Heinsius — Ἀπόσπασμα Iffeldense (Fasti 3.174-204, 4. 317-347) εἰς δύο σελίδας].

Ἡ ἀνωτέρω ἐκδοσις τῶν προμνημονευθέντων διαπρεπῶν κλασσικῶν φιλολόγων παρέχει ἅπαντα τὰ στοιχεῖα τῆς κριτικῆς ἐκδόσεως ἐνὸς κειμένου τῆς ἀρχαίας κλασσικῆς γραμματείας καὶ ἐν προκειμένῳ τῆς λατινικῆς. Τὸ παρὸν ἔργον τοῦ λυρικοῦ καὶ χαρίεντος ποιητοῦ Ὀβιδίου, ὁ ὁποῖος ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν εἰς τὴν ἄξενον πόλιν τῶν Τόμων τῆς Δακίας, ἀποτελεῖ ποιητικὸν μνημεῖον τῶν λατρείων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου, συμβάλλον ὡς πολλαπλῶς εἰς τὴν γενικωτέραν ἀπήχησιν τοῦ ἀνανεωμένου λατινικοῦ λόγου. Ἡ σημασία καὶ ἡ σπουδαιότης τῆς Λατινικῆς Λογοτεχνίας διὰ τοῦ ἔργου τοῦ Ὀβιδίου Fasti ἐξαιρεται ποικιλοτρόπως, ἀφοῦ τὸ ἔργον αὐτὸ θεωρεῖται ὡς σταθμὸς εἰς τὴν ἐξελικτικὴν πορείαν αὐτῆς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘ. ΤΟΥΡΛΙΔΗΣ

Wundersame Geschichten aus der «Naturkunde» des Phinius, Ἐκλογή καὶ μετάφρασις Bernhard Kytzler μετὰ 15 χαλκογραφῶν (Schabblättern) τοῦ Karl-Georg Hirsch, Teubner Leipzig 1988, σχῆμα 80 μικρόν, σελ. 103 χαρτόδετον, τιμὴ 23. -DM.

Πλίνιος ὁ πρεσβύτερος, ὁ Ῥωμαῖος πατρίκιος, δικηγόρος, πολιτικός, στρατιωτικὸς καὶ διοικητικὸς ἄρχων, ὑπῆρξε συγχρόνως καὶ ἕνας φιλοσοφημένος παρατηρητῆς τῆς φύσεως καὶ συγγραφεὺς 105 τόμων, ἐκ τῶν ὁποίων 37 τῆς φυσικῆς ἱστορίας. Εἶναι γνωστὸν ὅτι οὗτος εὔρε τὸν θάνατον τῷ 79 μ.Χ. εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Βεζουβίου σπεύδων νὰ παρατηρήσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν ἔκρηξιν τοῦ ἡφαιστείου καὶ τὴν κατάχωσιν τῆς Πομπηίας καὶ τῶν παρ' αὐτὴν ἄλλων δύο πόλεων.

Ἐπιλογὴν ἐπιτυχῆ ἐκ τῶν βιβλίων τῆς φυσικῆς ἱστορίας ἔκαμεν εἰς τὸ προκείμενον τομίδιον ὁ B. Kytzler μετὰ 35 βραχείας διηγήσεις. Τὰ τεμάχια ἀναφέρονται εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ποικιλίαν τῶν φυσικῶν καὶ πνευματικῶν του χαρακτηριστικῶν καὶ εἰς τὴν μοῖραν του ὑπὸ τὰς ποικίλας αὐτῆς καὶ περιέργους ἐκφάνσεις. Κατάδηλος εἶναι ἡ φιλοσοφικὴ του τάσις νὰ κατανοήσῃ καὶ ἐρμηνεύσῃ τῆς φύσεως καὶ τῆς μοίρας τὰς ἰδιοτροπίας. Πρό

πάντων ἀναζητεῖ καὶ περιγράφει τὰς ἀκρῆς ἐκφάνσεις τῶν φυσικῶν ἰδιοτήτων καὶ τῶν δεξιότητων τόσον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅσον καὶ εἰς τὰ ζῷα καὶ τὴν φύσιν. Διὰ τοῦτο ἀναζητεῖ τὰς ὑπερβολὰς εἰς ἀνθρώπων καὶ τὴν φύσιν, εἰς τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν, εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ἐνεργείας, εἰς τὰ εἶδη τῶν ζῶων εἰς τὰ φυσικὰ φαινόμενα ὄλων τῶν ἡπείρων. Εἶναι ἓν εἶδος βιβλίου ἐξόχων ἐπιδόσεων τοῦ ἀνθρώπου καὶ φυσικῶν φαινομένων, ἐκτιθεμένων μὲ πνεῦμα φιλοσοφικῆς ἀναζητήσεως τῆς αἰτίας τῶν καὶ μὲ ὕφος εὐχάριστον καὶ ἐπίχαρι, ἀφοῦ μαζὶ μὲ τὰ γεγονότα περιγράφει καὶ τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἀρχαίων διηγηματογράφων, ἰδίως Ἑλλήνων, περὶ γεγονότων εἰς μεμακρυσμένης χώρας, ὡς τῆς Ἀφρικῆς, Ἀσίας καὶ τῶν Ἰνδιῶν καὶ τὰς ἀγνώστους θαλάσσας.

Ἡ ἐκτύπωσις εἶναι καλαισθητὸς ἐπὶ ἀρίστου χάρτου καὶ μὲ ἐπίχρυσον κεφαλαῖα καὶ τίτλους, τὸ δὲ λαμπρὸν τομίδιον μὲ τὸ κομψὸν τοῦ σχῆμα καὶ τὸ εὐχάριστον περιεχόμενον εἶναι ἓνα εὐπρόσδεκτον καὶ εὐνόητον βοήθημα ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς ἐκμανθάνοντα τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν νέους.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

R. M. Ogilvie, **Roman Literature and Society**. A Pelican Original. London and New York: Penguin Books, 1988. Pp. 303. Paperback. \$ 6.95.

Teachers of Latin are almost always limited in their teaching of the Latin language and Latin literature by the very particular authors they are having students study so that their view of Latin literature tends to be limited by those authors. It has always seemed a good idea to supplement students' learning by having them get an overview of Latin literature by reading an appropriate history or handbook of that literature. In the past, there have been many such handbooks available, but one which is readily available, reasonably priced, and marvelously readable is the late Robert Ogilvie's *Roman Literature and Society*, originally published in 1980, reprinted in 1984, and now reprinted again in 1988. Ogilvie was headmaster of the Tonbridge School from 1970 to 1975 and subsequently Professor of Humanity at the University of St. Andrews until his death in November of 1981. He was familiar with the teaching of students at the secondary and university levels and wrote extensively on Livy, Tacitus, Lactantius, Roman religion, and the history of early Rome. He was also a Fellow of the British Academy and the Royal Society of Edinburgh.

Ogilvie's survey of Latin literature assumes little or no knowledge of Latin literature but at the same time can be used by the knowledgeable Latin teacher and scholar who want a clear, authoritative, and concise overview of Latin literature. The special feature of Ogilvie's work is his «attempt to write a brief survey of Latin literature which would serve as an introduction, for students and others, to the major Latin writers» and «to relate their works to the evolving social conditions of the times». Ogilvie has read and reread the Latin authors and tried to give us a fresh approach and independent opinions about them. He succeeds without being dogmatic, arbitrary or uninteresting. His organization of the material in eleven chapters under «Roman Society and Literature»; «The Early Republic»; «The Later Republic»; «The Influence of Greece»; «Intellectual Curiosity»; «Between Republic and Empire»; «The Early Empire»; «Principate and Protest»; «Words and Truth»; «The New Dawn»; and «Full Circle» should give the reader clear indication that Ogilvie's is not a dry, annalistic account, but an approach that fully draws our